

جایگاه معلمان در تیمز

مریم محمد مهدی نوری
کارشناس ارشد مدیریت فرهنگی

البته، همواره و در همه جا و برای همه معلمان، شرط سابقه و تجربه کاری بدون توجه به پویایی، نوآوری، ابتکار و خلاقیت کافی نیست، بلکه، کیفیت تجربه و نحوه گذران سال‌های تدریس و ملاک‌های ارتقای شغلی با توجه به اهداف، انتظارات و عملکردهای آموزشی بسیار مهم است. به همین دلیل برخی از نتایج تیمز نشان می‌دهد، در تعدادی از کشورها، معلمان جوان‌تر و کم سابقه‌تر اما با رضایت شغلی و خلاقیت و ابتکار در ارائه روش‌های تدریس فعال و انگیزه تعامل با دانش‌آموزان بسیار کارآمدتر از معلمان مسن‌تر و با سابقه‌تر هستند.

۳. هر قدر رضایت شغلی معلمان بیشتر باشد، عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان نیز بیشتر می‌شود. اما نباید از یاد برد که اگر رضایتمندی شغلی معلمان درونی نباشد و صرفاً از طریق مشوق‌های مادی و سازوکارهای بیرونی فراهم شده باشد، این تأثیر معنی‌دار نخواهد بود. زمانی که معلمان به عنوان مهم‌ترین رکن تغییر و تحول نظام آموزشی و رضایتمندی درونی شغلی، در تعامل با دانش‌آموزان روش‌های تدریس فعال و مؤثر در فرایند یاددهی یادگیری را به کار نگیرند، هرگونه طرح و برنامه و راهکار و پیشنهادی برای اصلاح و تغییر وضع موجود ناکام و ناکافی به نظر می‌رسد.

برخی بر این باورند که بیش از هر چیز و بیش از هرگونه تحلیل و تفسیری از عوامل پنهان و آشکار این برتری، باید افزون بر عوامل انگیزشی معلمان و دانش‌آموزان، به خصیصه‌های ملی و فرهنگی آن کشورها نیز توجه کرد؛ سایر عوامل از جمله امکانات و منابع آموزشی، محتوای کتاب درسی، میزان ساعات آموزشی، تخصص و تجربه معلمان، تجهیزات سخت افزاری و روش‌های آموزشی در تعامل با مؤلفه‌های انسانی زمانی معنا می‌گیرند که زمینه‌های اجتماعی و نگرشی فراهم باشد.

معلم به عنوان یکی از ارکان آموزش و پرورش، در کیفیت آموزش و در نتیجه یادگیری نقش مؤثری دارد. براساس پژوهش‌های حوزه آموزش و پرورش، «کیفیت تدریس» در افزایش میزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نقش مهمی ایفا می‌نماید. در اینجا به نقش تأثیرگذار معلم براساس نتایج تیمز می‌پردازیم.

۱. نقش معلمان و آموختن مهارت‌های «تدریس فعال» به آن‌ها در کارایی نظام آموزشی مؤثر است. البته هر آموزشی در هر شرایطی نمی‌تواند برای معلمان کارساز و اثربخش باشد. معلمانی که در برابر روش‌های تدریس سنتی اصرار دارند از انگیزه لازم برخوردار نیستند و براساس نیاز حرفه‌ای در دوره‌های آموزشی شرکت نمی‌کنند، پس هرگونه سرمایه‌گذاری و صرف هزینه برای آموزش آن‌ها نه تنها اثر مثبت و سازنده ندارد، بلکه ممکن است موجب دل‌زدگی و ناراضی‌تری بیشتر آن‌ها نیز شود. **کمنیوس**، فیلسوف بزرگ تعلیم و تربیت، معتقد است که اگر معلم از جان و دل عشق به کار خود نداشته باشد، هر قدر بیشتر آموزش ببیند خطرناک می‌شود. بنابراین، تا زمانی که معلمان مدارس به لحاظ ویژگی‌های شخصیتی شور و نشاط و هنر معلمی نداشته باشند، دانش‌آموزان نیز در انگیزه پیشرفت و کسب دانش و معرفت از شور و شوق باز می‌ایستند.

بنابراین، آنچه مهم و تعیین‌کننده است، کیفیت محتوای آموزش، کیفیت روش‌های آموزش، و کیفیت مشارکت و مداخله فعال و مشتاقانه معلمان در فرایند آموزش است. در چنین شرایطی است که یافته بین‌المللی در سطح ملی و شرایط بومی نیز قابلیت تعلیم خواهد داشت.

۲. سابقه و تجربه معلمان با کارایی و عملکرد مثبت آن‌ها در فرایند یاددهی - یادگیری رابطه دارد.

* منابع

۱. بیرمی پور، علی و دکتر محمد جواد لیاقت‌دار. فصل‌نامه تعلیم و تربیت، شماره ۱۰۰.
۲. شعبانی، زهرا. آزمون‌های جهانی تیمز و پرلز. ماهنامه رشد آموزش راهنمایی تحصیلی، شماره ۳، آذر ۹۰.
۳. گزارش بین‌المللی علوم ۲۰۰۳. نمایه ۶۲.
۴. گزارش بین‌المللی ریاضیات تیمز ۲۰۰۳. نمایه ۶۲.
۵. کریمی، عبدالعظیم. آنچه «باید» و «نباید» از نتایج تیمز و پرلز انتظار داشت.